

ĒVELES KULTŪRAINAVA

1. Ainavas struktūras raksturojums

Ainavas struktūru nosaka drumlinu lauks, kur reljefa paaugstinājumos ir izvetojušās lauksaimniecībā izmantojamās zemes – tīrumi, bet pazeminājumos meža puduri un pļavas un ganības. Ainavā ir augsta muižu un vecsaimniecību koncentrācija.

2. Ainavas raksturojums un attīstība

2.1. Ainavas bioloģiskās daudzveidības raksturojums

Kultūrainavas bioloģiskās daudzveidības priekšnosacījums ir ainavas mozaīkveida struktūra. Kultūrainavā ietilpstošās lauksaimniecības zemes ir piemērotas migrējošo putnu barošanās vietas Sedas tīrelī nakšņojošiem putniem.

2.2. Ainavas estētiskās un kultūrvēsturiskās vērtības

Ainavas estētiskais novērtējums:

Sabalansēta atklāta ainava ar ļoti augstu estētisko vērtību, kas saistīta ar daudzām skatu perspektīvām, kas paveras no autoceļa Ēvele – Streņči uz apkārtējo lauksaimniecībā izmantojamo zemju ainavu ar viensētām un koku puduriem. Vizuāli izteiksmīgi atsevišķi stāvoši koki, no kuriem daži atbilst vai drīzumā atbildīs dižkoku statusam.

Ainavas kultūrvēsturiskais novērtējums:

Ainavas kultūrvēsturisko vērtību nosaka – drumlinu laukam raksturīgā zemes izmantošanas struktūra, ka drumlinu muguras ir labi iekultivētas, bet pazeminājumos atrodas pļavas un mežu puduri. Reljefa paaugstinājumos viensētas. Nozīmīgi kultūrvēsturiskie ainavas elementi – ceļi un alejas. Ainavā nelielā teritorijā koncentrētas daudzas muižas un muižu kompleksi:

- **Ēveles muižas komplekss:** ainaviski skaists, ar labām skatu perspektīvām un vietas auru bagāts komplekss, interesantu ceļu un ēku konfigurāciju, vairāki dīķi (lielāko no tiem sauc par Ēveles ezeru), aleju, parku, brīvdabas estrādi. Kungu māja sadalīta 3 daļās. Parkā savulaik augušas retas koku sugas. 1998. g. ir veikti parka sakopšanas darbi, uzbūvēta estrāde. Kompleksā ir ļoti labā stāvoklī saglabājusies klēts, saglabājušās vairākas saimniecības ēkas un to drupas. Komplekss īpašs ar ēku, parka, ceļa (aleju), dīķu telpisko struktūru un ainaviski skaistiem skatu punktiem, kā arī labi saglabājušos klēti un pat ar interesanti sadalīto kungu namu.
- **Ēveles mācītājmuiža** – saglabājies kungu nams (stipri izmainīts), parka/ dārza fragments, vairākas saimniecības ēkas, dažas no tām labā fiziskajā stāvoklī.
- **Jaunjērcēnu muižas komplekss:** Pašreiz saglabājusies kompleksa daļa celta ap 1900. gadu. Tās ir 3 ēkas: muižas „freileņu” māja (celta muižkunga Hrīdnera neprecētajām māsām), stallis un klēts. Jaunjērcēnu parka teritorijā atrodas dažādu sugu koki, retāk sastopami augi (naktsvijoles, papardes u.c.), dīķis, kurā ietek aukstie avota ūdeņi, ozolu aleja, daudzžuburu liepa.

- **Vecjērcēnu muižas komplekss** – saglabājies muižas kungu nams (iespējams tajā ir interesantas arhitektoniskās detaļas, elementi) vidēji izmainīts, arī vēsturiski pārbūvēts (piecelta piebūve), vairākas saimniecības ēkas (izmainītas), parka fragments, mūra sētas fragmenti. Muižas kompleksā mūsdienu apbūve.
- **Šķiliņas muižas komplekss** – saglabājušās dažas muižas saimniecības ēkas sliktā fiziskā stāvoklī un aleja. Nav nepieciešama/realizējama īpaša muižas aizsardzība.
- **Ķempu / Ķempēnu muižas komplekss** – saglabājušās muižas saimniecības ēkas (daudzas stipri izmainītas), mūra sēta, aleja. Vislabāk saglabājies guļbūves lielais kalpu nams, kur tagad atrodas viesu nams „Ķempēni”.

Kultūrvēsturiska vērtība ir **Ēveles baznīcai**.

2.3. Ainavas sociālekonomiskā nozīme

Lauksaimniecībā izmantojamās zemes ir piemērotas intensīvas zemkopības attīstībai. Pašreiz drumlinu laukā esošās lauksaimniecības zemes tiek relatīvi intensīvi izmantotas.

Lielais kultūrvēsturisko objektu skaits un dabas objekti, esošās viesu mājas, kā arī dažādas tūrisma aktivitātes ir priekšnoteikums tūrisma attīstībai.

2.4. Vispārējās tendences ainavu struktūras attīstībā un to ietekmējošie faktori

Ainavu struktūras vispārējās attīstības tendences:

Drumlinu pazeminājumu pļavu aizaugšana ar krūmiem, kā rezultātā samazinās ainavas estētiskā, bioloģiskā un kultūrvēsturiskā vērtība.

2.5. Ainavu vai ainavu elementu pašreizējais aizsardzības režīms un tā ietekme uz ainavu izmantošanu un apsaimniekošanu

Pašreiz daļa no kultūrainavas ietilpst ZVBR ainavu aizsardzības zonā.

Valsts vai vietējās nozīmes aizsardzības statuss ir noteikts:

- **Jaunjērcēnu muižas komplekss** – iekļauta perspektīvo pieminekļu sarakstā.

Ēveles(Valsts aizsardz.Nr 6859, valsts nozīmes) un Jērcēnu muižu kompleksi un Ēveles baznīca(Valsts aizsardz.Nr 4462, valsts nozīmes)

2.6. Vēlamā ainavu struktūra un tās elementu attīstība

Viensētu telpiskās struktūras, apjomu, proporciju un materiālu vietējā rakstura saglabāšana. Aleju un ceļu struktūras saglabāšana. Vizuālās saiknes starp muižām saglabāšana. Atklātu lauksaimniecībā izmantojamo zemju masīvu saglabāšana.

2.7. Priekšlikumi ainavas izmantošanai un apsaimniekošanai

Lauksaimniecības zemju ainava

1. Saglabāt esošo lauksaimniecības zemju ainavu. Nav atbalstāma lauksaimniecībā izmantojamo zemju apmežošana. Ja tā nav novēršama, tad pirms zemju apmežošanas nepieciešams izstrādāt ainavu dizaina plānu.
2. Nav pieļaujama enerģētiskas koksnes plantāciju ierīkošana.
3. Kultūrainavā nav ieteicama vēja ģeneratoru būvniecība.
4. Migrējošo putnu barošanās vietām piemērotās lauksaimniecībā izmantojamās zemes nav vēlams apmežot vai veidot tajās nelielus mežu, vai krūmāju (arī ap meliorācijas sistēmām) pudurus. Barošanās vietām piemērotajās lauksaimniecības zemēs atbalstāma graudaugu sējumu vai ilggadīgo zālāju veidošana, bet nav vēlama intensīvo monokultūru (piemēram, rapša) vienlaidus plantāciju veidošana. Lauksaimniecībā izmantojamās zemēs vēlams veidot mozaīkveida sējumu un zālāju struktūru.

3. Priekšlikumi ZVBR zonējumam

Visa kultūrainava iekļaujama ZVBR ainavu aizsardzības zonā.